

Motion till riksdagen 2021/22:2390

av **Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD)**

En hållbar energipolitik

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
1 Energipolitikens inriktning – den svenska energipolitiken	5
1.1 Mål för leveranssäkerheten.....	5
1.2 Skrota mål för andelen förnybar elproduktion – inför mål för fossilfri elproduktion.....	5
1.3 Nytt mål för effektivare energianvändning.....	6
2 Energitillförsel.....	6
2.1 Vattenkraft	6
2.1.2 Utökad magasineringskapacitet	7
2.2 Kärnkraft.....	7
2.2.1 Kärnteknisk forskning.....	7
2.2.2 Forskningsreaktor.....	8
2.2.3 Strategi för nästa generations kärnkraft och SMR-reaktorer	8
2.2.4 Stopplag för ny kärnkraft	8
2.3 Kraftvärme	9
2.4 Vindkraft.....	9
2.4.1 Djurliv	9
2.4.2 Fondering av medel för skrotning av uttjänta vindkraftverk	10
2.4.3 Fastighetsskatt på vindkraft	10
2.4.4 Bygdemedel för vindkraften	10
2.5 Solkraft	11
2.6 Biogas	11
2.7 Torv.....	12
3 Energianvändning.....	13

3.1 Energieffektivisering	13
4 Elinfrastruktur.....	13
4.1 Elområden.....	13
4.1.2 Tillståndsprocesser för elnät	14
4.1.3 Tillståndsprocesser för elnät – förenkla för förstärkning av elnätet	14
4.1.4 Tillståndsprocesser för elnät – ledningsrätt	15
5 Elmarknad.....	15
5.2 Borttagen skattereduktion för mikroproducenter.....	16
5.3 Ta bort anvisningsavtalen	16
6 Energiforskning	17

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om energipolitikens inriktning för att säkerställa en långsiktigt konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett mål om att Sveriges elproduktion ska vara helt fossilfri och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett mål för effektivare energianvändning formulerat som att energianvändningen 2030 ska vara 50 procent effektivare än 2005, uttryckt i termer av använd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP) och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vattenkraften och den småskaliga vattenkraftens betydelse och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla undantagsmöjligheter som finns i EU-reglerna på området för vattenkraften ska nyttjas och även få genomslag i praktiken hos berörda myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en utökad magasineringskapacitet för vattenkraften och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en långsiktig satsning på kärnkraft och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera kärnteknisk forskning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en svensk forskningsreaktor kring fjärde generationens kärnkraft och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ansluta sig till GIF, the Generation IV International Forum och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta fram en strategi för utvecklingen av nästa generations kärnkraft och utvecklingen av SMR-reaktorer och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 17 kap. 6 a § miljöbalken bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka konkurrenskraften för kraft- och fjärrvärmes och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartering och inventering av djurliv som kan drabbas av vindkraftverken ska vara på plats vid den initiala ansökan om uppförande av vindkraftverk och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vindkraftsexploater ska fondera medel för framtida rivning av vindkraftverken och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att justera fastighetsskatten för vindkraft till den normala industrifastighetsskatten och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en reglerad byggedepeng för vindkraften och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsningar på forskning kring solkraft i Sverige ska vara exportorienterade och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för en utbyggnad av stamgasnätet till våra jordbruksintensiva regioner och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att torv klassas som förnybart i EU och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett ökat skördande av torv på påverkad torvmark och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att användningen av torv från redan dikade torvmarker inte ska behöva utsläppsrätter inom EU-ETS och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste återkomma med en utvecklad nätreglering med fokus på innovation, funktion och tillförlitlighet och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över elområdesindelningen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ytterligare förslag för att förkorta tillståndstiderna och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra undantaget för redan miljöprövade verksamhetsområden och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort kravet på medgivande från den som ska bevilja koncessionen för att inleda förrättning om ledningsrätt och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en ny parlamentarisk utredning om Sveriges energiförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en elmarknadsöversyn för ett mer kostnadseffektivt elsystem och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skattereduktionen för mikroproducenter av el ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort anvisningsavtalen och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om energiforskning och tillkännager detta för regeringen.

1 Energipolitikens inriktning – den svenska energipolitiken

Vår grundläggande inställning är att energipolitiken ska vara inriktad på att säkerställa en långsiktigt konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning, för såväl hushåll som näringsliv. Den politik vi står bakom syftar till att göra det möjligt för Sverige att upprätthålla en hög internationell konkurrenskraft och levnadsstandard. Det är viktigt för en nation att ha kontroll över sin energiförsörjning, och mot den bakgrunden anser vi att en hög grad av självförsörjning bör prioriteras, som ett led i arbetet med att uppnå energipolitikens mål. Denna inställning utesluter emellertid inte att energisystem kan delas över nationsgränser, men då företrädesvis med nationer i Sveriges närområde. Vi strävar därför efter att bibehålla och utveckla landets energisystem, med fokus på leveranssäkerhet, effektivitet och miljöansvar.

1.1 Mål för leveranssäkerheten

Sveriges elleveranser har under lång tid kännetecknats av en hög elkvalitet och god driftsäkerhet. Ett flertal stora synkrogeneratorer kommer inom de närmsta åren att försvinna från det svenska kraftsystemet vilket minskar svängmassan i kraftsystemet, samtidigt som det tillkommer en allt högre grad av intermittent kraftproduktion. Detta sammantaget äventyrar vår elkvalitet och driftsäkerhet. Inför varje vinter genomför stamnätsoperatören, Svenska kraftnät, en kraftbalansrapport som beskriver effektläget för den kommande vintern. På samma sätt gör man även i andra länder från respektive stamnätsoperatörer. Kraftbalansen för Sverige har försvagats under flera år och redan idag befinner man sig i en importsituation under de kritiska timmarna under vinterhalvåret.

Länder runtom Sverige tenderar att utforma likartade energisystem där intermittenta kraftslag utgör en växande andel av den alstrade elenergin, och detta beaktas inte i kraftbalansrapporterna då inga dynamiska antaganden tas fram med en samlad bedömning på timvärden. För bekymret med de intermittenta kraftslagen är att det finns en relativt stor korrelation även över större områden för deras produktion. Ser man enbart till vindkraftsproduktionen på den nordiska elmarknaden inträffar bottenvärdena för tillgänglighet när man går ner på ett fåtal procentenheter allt som oftast samtidigt mellan länderna. Har man då i de mer statiska kraftbalanserna i ett flertal olika länder antagit att man då skall kunna importera elenergi från varandra riskerar situationen att bli förödande. För att även i framtiden säkerställa att vårt kraftsystem fortsätter att kännetecknas av en hög elkvalitet och god driftsäkerhet, bör ett mål för leveranssäkerheten fastslås som den förda energipolitiken ska sträva efter att uppnå.

1.2 Skrota mål för andelen förnybar elproduktion – inför mål för fossilfri elproduktion

Sedan 2018 är ett av Sveriges energipolitiska mål att elproduktionen ska vara 100 procent förnybar till 2040, men samtidigt ska målet inte ses som ett förbud av kärnkraft och inte heller att det innebär en stängning av kärnkraftverk med politiska beslut. Vi anser att detta mål för sammansättningen av svensk elproduktion är olyckligt. Detta framför allt för att målbilden i en stor del av klimatarbetet är fossilfritt, vilket här för

elproduktionen ställs mot helt förnybart. Men bara för att det är förnybart innebär det inte att det inte finns några utsläpp av exempelvis växthusgaser för elproduktionen. Tvärtom kan och är utsläppen för vissa förnybara energikällor högre än för exempelvis kärnkraft. Det viktiga är då att politiken har ett mål som styr mot det som man vill uppnå. Vi förordar därför i stället ett mål om att svensk elproduktion ska vara helt fossilfri.

1.3 Nytt mål för effektivare energianvändning

Riksdagen har antagit ett mål för energieffektivisering som innebär att energianvändningen ska vara 50 procent effektivare 2030 än 2005 uttryckt i termer av tillförd energi i relation till BNP. Energieffektivisering ska vara en självklar inriktning för energipolitiken, men beslutad nivå kan vara vanskelig och innebära problem i den mån man på politisk väg avser att vidta alltför långtgående åtgärder för att uppnå målet. Det är däremot bra att målet är konstruerat så att vi de facto kan använda mer energi i framtiden beroende på den ekonomiska utvecklingen. Det som gör målets befintliga utformning i förslaget direkt problematisk är att man utformar det utifrån tillförd energi med tanke på hur statistiken kring energianvändning förs. Exempelvis skulle målet enkelt kunna nås genom att på politisk väg stänga fler kärnkraftsreaktorer då värmeförlusterna räknas in i den tillförda energin, vilket med detta mål då skulle indikera en effektivare energianvändning. Det skulle även indikera en effektivare energianvändning om fjärrvärmekunder kopplar bort sig från fjärrvärmenätet för att i stället skaffa sig en värmepump, då den energi som tas från omgivningen med en värmepump inte tas med i energistatistiken. Vi förordar i stället ett mål för energieffektivisering om att 2030 ska energianvändningen vara 50 procent effektivare än 2005, uttryckt i termer av använd energi i relation till bruttonationalprodukten (BNP).

2 Energitillförsel

2.1 Vattenkraft

Vattenkraften är tillsammans med kärnkraften basen för den svenska elproduktionen. Då vattenkraften är förhållandevis enkel att reglera används denna, till skillnad från kärnkraften, också som en reglerkraft vid snabba förändringar av efterfrågan eller ojämn försörjning från till exempel vindkraft. Den storskaliga utbyggnaden av vattenkraften får ses som ett avslutat kapitel. Vi vill bevara de orörda nationalälvarna från utbyggnad, men det finns potential till effektiviseringar av befintliga anläggningar. Vid sidan av den storskaliga vattenkraften finns idag närmre 1 900 småskaliga vattenkraftstationer, det vill säga anläggningar med en mindre effekt än 10 MW. Även om dessa producerar en mindre andel av elen från vattenkraften sammantaget så tillförs en effekt om nästan 1 000 MW. Det finns en stor potential i dessa kraftstationer där effektiviteten kan ökas ytterligare, utan att behöva öka vattenflödet, samtidigt som det nästan finns lika många nedlagda kraftstationer där verksamheten skulle kunna återupptas. Samtidigt är det angeläget att naturintressena balanseras väl med kraftproduktionsintresset. Det finns även en större potential för den småskaliga vattenkraften att kunna delta på reglermarknaden med ny teknik. Detta genom att koppla ihop flera kraftverk reglertekniskt till ett

större virtuellt kraftverk, vilket även är en teknik som tillämpas i Europa. Skäl finns att utreda förutsättningarna för den småskaliga vattenkraften och hur denna potential skulle kunna förverkligas och detta tillkännager vi för regeringen. Vidare bör alla undantagsmöjligheter som finns i EU-reglerna på området för hur vattenkraften ska nyttjas även få genomslag i praktiken hos berörda myndigheter. Med anledning av det bör riksdagen tillkännager för regeringen att alla undantagsmöjligheter som finns i EU-reglerna på området för vattenkraften även ska få genomslag i praktiken hos berörda myndigheter.

2.1.2 Utökad magasineringskapacitet

Den ökade andelen väderberoende och därmed icke planerbar kraftproduktion i Sverige och i vårt närområde har medfört att en stor del av elproduktionen inte infaller samtidigt som när efterfrågan är som störst. Detta produktionstillskott har även föranlett att Sverige numera har en stor elexport. Det problematiska med denna export är att det saknas marknadsmässiga mekanismer då denna överproduktion inte sammanfaller med när elen efterfrågas. Det leder till att det ekonomiska värdet av elen blir väldigt lågt, vilket ofta innebär att försäljningspriset vida understiger kostnaden för att producera elen. För att kunna öka den ekonomiska avsättningen och utöka uthålligheten i den svenska vattenkraften, till tidpunkter där elenergin efterfrågas mer, bör förutsättningarna utredas för en ökad magasineringskapacitet för vattenkraften.

2.2 Kärnkraft

Kärnkraften står idag för nästan hälften av Sveriges elproduktion och kommer inom överskådlig framtid att utgöra grunden för svensk energiförsörjning. En nedläggning av svensk kärnkraft skulle innebära ett direkt hot mot svensk basindustri och svensk ekonomi. Hushållen skulle dessutom riskera att bli drabbade av än högre elpriser och ökad import av elektricitet, som i många fall produceras med fossila energikällor. En satsning i form av forskning och utveckling av svensk kärnkraft är bra och i Sverige behöver det satsas på kärnkraft i den omfattning som krävs för att upprätthålla och säkerställa en trygg elförsörjningssituation för landet. Vidlyftiga subventioner eller oöverlagda skattesanktioner på energimarknaden, exempelvis på det så kallade förnybara eller kärnkraften, raserar förutsättningarna för att ens nå något av dessa mål.

2.2.1 Kärnteknisk forskning

Kärnkraften bör ha ett klart uttalat utrymme inom de prioriterade insatserna för energiforskning, vilket idag inte är fallet. Utifrån att kärnkraften står för nästan hälften av vår elförsörjning har det statliga stödet till forskning på kärnteknikområdet under lång tid varit ytterst blygsamt. Forskning och utveckling inom kärnkraft behöver däremot inte endast ha sin utgångspunkt i ren kärnteknikforskning. Forskning inom slutförvar av uttjänt kärnbränsle och kärnkraftssäkerhet är områden som i vissa fall har en nationell särprägel och som således kräver nationell kompetens. Men för att kunna uppnå ny, modern och än mer säker kärnkraft i Sverige behövs också en hög nationell kompetens och för detta behövs ökat stöd till kärnkraftsforskningen. En framtida potential för export av svensk teknik och kunnande inom slutförvar av kärnbränsle är fullt tänkbar. Många frågeställningar måste givetvis överlåtas till internationella organ för att lösas. Det finns därför ett behov av nationellt kunnande för att ta del av forskningsresultat och kunna medverka på ett aktivt sätt inom internationella organ.

2.2.2 Forskningsreaktor

Synen på det använda kärnbränslet har hittills präglats av de mycket långa tiderna för slutförvaring och betraktats som avfall. Detta synsätt tar dock inte hänsyn till den tekniska utvecklingen. Med dagens teknik utnyttjas endast ett fåtal procent av potentialen i det uran som grävs upp medan återstoden avses att grävas ned som avfall. Flera lovande projekt med olika typer av snabba kärnkraftsreaktorer, som även kallas för fjärde generationens kärnkraft, pågår just nu. I denna typ av reaktorer kan det sedan tidigare använda kärnbränslet istället återanvändas. Detta är något som öppnar för helt nya perspektiv.

Med fjärde generationens kärnkraft skulle det vara möjligt att fortsätta producera kärnkraft i oförminskad eller höjd effekt under tusentals år, detta utan att behöva bryta något nytt uran. Den högaktiva avfallsmängden minskas med uppemot 99 procent och dessutom minskas behovet av slutförvar från 100 000 år till under ca 1 000 år. Detta innebär däremot inte att behovet av slutförvar försvinner. Det är alltså viktigt att vi fortsätter forskningen i Sverige kring slutförvar av använt kärnbränsle, men tidsperspektivet förändras dramatiskt. En lämplig plats för en forskningsreaktor skulle kunna vara Oskarshamn, där det idag använda kärnbränslet finns. Sverige bör även delta i det internationella arbetet tillsammans med andra kärnkraftsnationer för att utveckla tekniken för att fler länder ska kunna få tillgång till leveranssäker och ren baskraft. En snabbare etablering av storskalig kommersiell drift av fjärde generationens kärnkraftverk skulle innebära möjligheten till såväl en utfasning av fossilbaserad kondenskraft som minskade mellanlager av använt kärnbränsle. Sverige bör därför ansluta sig till GIF, Generation IV Forum, för att tillsammans med andra länder utveckla tekniken.

2.2.3 Strategi för nästa generations kärnkraft och SMR-reaktorer

Kärnkraften står för nästan hälften av Sveriges elförsörjning, och trots det har de statliga initiativen och stöden till forskning och utveckling inom kärnteknikområdet under lång tid varit ytterst blygsamma. I framtiden kan, utöver fjärde generationens kärnkraft, små modulära reaktorer, förkortat SMR, bli en intressant möjlighet inom kärnteknikområdet. SMR-reaktorer har en installerad elektrisk effekt under 300 megawatt, och runt om i världen pågår många projekt för att utveckla tekniken. Nyligen framkom det att Finlands motsvarighet till Strålsäkerhetsmyndigheten förbereder sig för att kunna licensiera SMR-reaktorer på grund av det nationella och internationella intresset för dem. Även i Estland pågår ett projekt med att driftsätta små kärnkraftsreaktorer, och teknikens potential tros sträcka sig bortom landets gränser och anses vara aktuell både i Norden och i andra delar av världen. I detta projekt deltar Sverige genom det helägda statliga bolaget Vattenfall. Med anledning av detta anser vi att Sverige bör ta fram en strategi för utvecklingen av nästa generations kärnkraft och utvecklingen av SMR-reaktorer.

2.2.4 Stopplag för ny kärnkraft

Efter upphävandet av tankeförbudet kring svensk kärnkraft 2011 infördes en inskränkning kring etablerandet av ny kärnkraft i miljöbalken, vilken innebär att nya kärnkraftsreaktorer endast får ersätta permanent avstängda. Man begränsar således antalet reaktorer till dagens tio, och dessa får enbart uppföras på en plats där det idag finns andra kärnkraftsreaktorer. Gränsen på tio kärnkraftverk bör omprövas för att undvika överlappningsproblem mellan gamla och eventuella nya verk samt att man inte skall begränsa platserna för nyetablering till dagens tre. Denna begränsning innebär även i

praktiken en konkurrensfördel för de bolag som idag äger och driver de befintliga kärnkraftsreaktorerna. En omprövning ska även eliminera de idag juridiska oklarheterna gällande uppförandet av nya reaktorer.

2.3 Kraftvärme

I Sverige kommer nästan en tiondel av den producerade elen från just kraftvärme, vilket är en anläggning där både el och värme produceras från det bränsle som eldas. Verkningsgraden från dessa anläggningar är oftast på över 90 procent och i praktiken allt bränsle som används i den svenska kraftvärmens är fossilfritt. Då produktionen även är bränslebaserad har den fördelen av att vara planeringsbar, till skillnad från väderberoende kraftkällor såsom vind- och solkraft. Lönsamheten och därmed konkurrenskraften har under de senaste åren satts under stor press och regeringen har med nya skattepålagor ändrat förutsättningarna till det sämre, detta samtidigt som enskilda energislag har subventionerats. Den målsättning som satts upp av övriga partier i riksdagen för energieffektivisering definierar även nedläggning av kraftvärme som en sådan åtgärd. Kraftvärmens är viktig i det svenska energisystemet då den bidrar till effektförsörjningen vintertid, är planerbar och mildrar effektbehovet genom värmeleveranserna. Vår uppfattning är därför att det behövs en strategi för hur konkurrenskraften kan stärkas för kraft- och fjärrvärmens.

2.4 Vindkraft

Vindkraft som energikälla är väderberoende vilket medför att elkraftsproduktionen är oregelbunden och inte kopplad till den faktiska efterfrågan som finns för stunden. För att hantera detta krävs att det finns annan kraftproduktion som är planerbar och som kan kompensera för när det inte blåser. Detta leder till att den bidrar i mindre utsträckning till vår effektbalans, men Sverige kan rent tekniskt och oaktat kostnaderna integrera en relativt stor andel vindkraft tack vare vattenkraften. Vindkraften har under de senaste två decennierna byggts ut kraftigt i Sverige, vilket under merparten av tiden skett med subventioner från både skattebetalarna och elkonsumenterna. För att motivera vindkraftsutbyggnaden har man anfört koldioxidutsläpp som ett av de bärande argumenten. Men trots denna utbyggnad har inte de fossila utsläppen från det svenska kraftsystemet minskat, då den svenska elproduktionen redan varit i princip fossilfri under lång tid. Uppförande av stora vindkraftverk för med sig betydande lokala konsekvenser såsom fördärvade natur- och kulturvärden och estetiska samt landskapsbildsmässiga värden. Mark kan även upptas som kan komma i konflikt med andra framtida markanvändningsintressen. Många av de som har otur att ha bostadsfastigheter på fel ställe när vindkraftverken byggs upp kan dessutom drabbas av oljud och solreflexer. Det kommunala självbestämmandet här är angeläget att värna och det är de lokala politikerna – och i förlängningen kommunernas invånare – som är bäst lämpade att fatta beslut i fråga om vindkraftsetableringar.

2.4.1 Djurliv

Vindkraftverken är även ett hot mot många djurarter, såsom rovfåglar och fladdermöss, som riskerar att dödas av bladens rotation. Vid ansökningsförfarandet för uppförande av nya vindkraftverk menar ornitologer att de får för lite tid på sig för den kartering som

ska göras, vilket leder till ett undermåligt underlag. Det är rimligt att kräva att en inventering och kartering av djurlivet ska vara gjord redan då exploitören ansöker om att få uppföra nya vindkraftverk.

2.4.2 Fondering av medel för skrotning av uttjänta vindkraftverk

Överslagsberäkningar har visat att kostnaden för att montera ned ett uttjänt 2-megawatts vindkraftverk kan uppgå till ca 700 000 kronor. Enligt gällande lagstiftning saknar kommunerna rätt att ställa krav på ekonomiska garantier för att den som uppför ett vindkraftverk verkligen också finansierar skrotningen när det blir dags. Det kan bli problematiskt när vindkraftverkets ekonomiska eller tekniska livslängd har uppnåtts om vindkraftsbolaget har fått ekonomiska bekymmer. I värsta fall kan markägaren tvingas stå för nedmonteringskostnaden.

Det är därför angeläget att ansvarsförhållandet redan i dagsläget utreds och fastställs. De som uppför eller driver vindkraftverk bör årligen fondera medel på låsta konton för att säkerställa betalning av de kostnader som uppstår vid nedmontering och skrotning och där 2 öre per kWh är en siffra Energimyndigheten nämnt för kostnader kring nedmontering.

2.4.3 Fastighetsskatt på vindkraft

Vindkraften har idag en reducerad fastighetsskatt och betalar enbart 0,2 procent, istället för den normala industrifastighetsskatten om 0,5 procent. Skatteverket har dock sedan tidigare meddelat i ett ställningstagande att fastighetsskatten för elproduktionsenhet med vindkraftverk är lägre än för övriga elproduktionsenheter, vilket kan vara ett statligt stöd (otillåtet statsstöd) enligt artikel 107 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Fastighetsskatten för elproduktionsenhet med vindkraftverk får därför endast beräknas med den lägre skattesatsen (0,2 procent) om takbeloppet (200 000 euro för en period om tre beskattningsår) inte överskrider enligt kommissionens förordning om stöd av mindre betydelse. För att inte snedvrider konkurrensen mellan de olika kraftslagen och undanröja administration för efterlevnaden av statsstödsreglerna menar vi att fastighetsskatten på vindkraftverk ska justeras till den nivå som råder för övriga industrifastigheter, vilket även är den nivå som råder för exempelvis kärnkraft- och kraftvärmeverk.

2.4.4 Bygdemedel för vindkraften

I dag finns det bygdemedel som ekonomiskt ersätter de bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. Ersättningen regleras i lag och innebär att den som har tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift. Dessa medel ska i första hand ersätta de kostnader som uppstått för att förebygga eller minska skadan eller ersättning för skadan från vattenverksamheten. Återstående medel fördelas sedan av länsstyrelsen och kan användas till både lån och bidrag som främjar det lokala näringslivet eller service i bygden. Motsvarande bygdemedel för vindkraften finns inte reglerat i lag, men sker i dag på frivillig basis runt om i landet som en ersättning till de intressenter som är berörda av vindkraftsetableringar utan att vara markägare. Denna avsaknad av ett tydligt regelverk har utmynnat i en mängd olika lokala varianter av bygdepeng vid vindkraftsetableringar, där även ersättningsnivåerna kan skilja sig uppemot en faktor tio. För att skapa en starkare rättvisa mellan olika bygder vid en vindkraftsetablering vill vi att bygdemedel för vindkraften hanteras på samma sätt som för vatten-

kraften och framöver regleras i lag. Riksdagen bör därför tillkännage för regeringen att den ska återkomma till riksdagen med förslag om att införa en reglerad bygdepeng för vindkraften.

2.5 Solkraft

Ett väsentligt problem gällande solceller i Sverige är den oregelbundna produktionen i och med att solceller av naturliga skäl är beroende av solljus. Detta medför att solceller producerar mycket lite el under vinterns mörka och kalla månader, när behovet är som störst. Flödena av elkraft över nationsgränsen styrs av temperaturen där vi exporterar överkapacitet på sommarhalvåret och importerar el på vintern. På sommaren begränsas dessutom produktionen genom inplanerat underhåll, vattenlagring i magasinen och avstängning av vissa anläggningar. Detta innebär i praktiken att alla subventionspengar till solkraft är en ren samhällskostnad då det exporteras ett högre överskott på en marknad som inte betalar för subventionerna. Solceller producerar som bäst från maj och några månader framåt och i princip ingenting årets mörkaste och kallaste månader. Vad detta innebär är att solceller inte kan ersätta någonting annat i energisystemet då vi ändå måste ha kapacitet att möta efterfrågan på effekt de dagar på året då efterfrågan är som högst. Dessa dagar infaller just när det är som mörkast och kallast. Detta medför att man investerar i dubbel kapacitet, vilket knappast kan betraktas som vare sig miljövänligt eller samhällsekonomiskt. För att vara miljövänlig kräver det också att man är resurseffektiv.

Regeringen bör med anledning av det ovan anförda ompröva sin politik för en utökad kapacitet som är subventionsdriven av solcellsproducerad el och avveckla stöd till investeringar. Under andra förhållanden, i andra delar av världen, kan solceller komma till sin rätt. Detta kan till exempel gälla där man har väldigt mycket sol samtidigt som man använder energin till kylning, alltså att efterfrågan är som störst när solen skiner. Satsningar på forskning kring solkraft i Sverige ska därför vara exportorienterade för marknader där potentialen för solkraften är mycket större och troligtvis naturligt kommer att utgöra en stor del av energisystemen.

2.6 Biogas

Sverige har en outnyttjad potential för framställning av metangas av olika avfallsprodukter, såsom avloppsslam, matrester, slaktavfall, stallgödsel och annan biomassa. Metangas går att använda till både el- och värmeproduktion, men då den också går utmärkt att använda som fordonsbränsle är den extra intressant. Metangas av restavfall kan aldrig ensamt ersätta dagens fossila bränslen inom transportsektorn, men i målsättningen att sänka landets utsläpp av växthusgaser ger biogas dubbel verkan. Dels är den förnybar, vilket medför att den inte ger några nettoutsläpp av koldioxid, dels innebär användandet av biogas att avgången av metangas, vilken i sig klassas som växthusgas, reduceras.

En central del i att stimulera utbyggnaden av biogasproduktionen är att producenterna kan koppla på sig på gasnätet. Så sker redan idag, men då gasnätet i princip är begränsat till kuststäderna i sydvästra Sverige finns skäl att verka för en utbyggnad av detta. Primärt bör målsättningen vara att nätet når ut i våra jordbruksintensiva regioner, till exempel Skåne och Västra Götaland, där potentialen att nyttja stallgödsel är stor. För

att dra nytta av stordriftsfördelar för småskalig biogasframställning på landsbygden har två intressanta strategier prövats. Den ena går ut på att jordbrukare går samman med en gemensam rötningsanläggning där gödsel transporteras fram och tillbaka via pipelines. En nackdel med denna metod är att produktionsenheten svårligen kan bli så stor att lönsamhet kan uppnås i en uppgraderingsanläggning för fordonsgas. Istället används gasen till i första hand uppvärmning och i andra hand elproduktion. Den andra strategin går ut på att flera mindre biogasanläggningar sammanbinds med gasledningar för rågas som sedan går till en gemensam uppgraderingsanläggning där rågasen förädlas till fordonsgas. Biogas Brålanda har jobbat utefter det senare konceptet, vilket kan fungera som mall för framtida investeringar.

2.7 Torv

Torvland, i en eller annan form, anses utgöra 25 procent av Sveriges landyta, men idag bedrivs utvinning av torv på mindre än 1 procent av den ytan. Denna kan antingen vara naturlig och opåverkad eller dränerad och på annat sätt omformad av jordbruk, skogsbruk eller torvbrytning. Den opåverkade torvmarken binder kontinuerligt in och lagrar kol, medan den påverkade och torrlagda torven läcker stora mängder växthusgaser samt att ingen koldioxid binds in då markerna istället oxiderar bort. Enligt en rapport från stiftelsen Torvforsk är just utsläppen av växthusgaser från de påverkade torvmarkerna högre än utsläppen från all inrikestrafik i Sverige. Den torv som idag utvinns används dels för bränsleändamål (energitorv), dels för jordförbättring m.m. (odlingstorv). Torven är ett inhemskt långsamt förnybart bränsle då den nybildas kontinuerligt. Idag klassas torven i Sverige som förnyelsebar vid kraftproduktion och är berättigad till elcertifikat, medan den vid värmeproduktion omfattas av handel med utsläppsrätter då EU klassar torven som fossil energi.

Under den tid som elcertifikatssystemet fortfarande finns kvar ska torven klassas som förnyelsebar, men regeringen skall även inom EU verka för att torv från påverkade torvmarker ska behandlas på samma sätt som övriga biobränslen inom EU:s system för handel med utsläppsrätter. Utöver detta bör det övervägas om kraftvärmebränsle med en viss inblandning av torv ska kunna klassas som ett miljöbränsle likt E85. Att blanda in en viss andel energitorv i andra biobränslen ger dessutom goda egenskaper vid förbränning, bl.a. eftersom torven innehåller en viss mängd svavel. Svavelinnehållet innebär att energitorven är belagd med svavelskatt, vilket leder till att dess konkurrenskraft minskar i förhållande till att tillföra rent svavel vid förbränningen för att uppnå den effekt som en inblandning av torv medför. I det senare fallet tas det dock inte ut någon svavelskatt, och den konkurrenssnedvridning till torvens nackdel som därmed uppkommer anser vi måste åtgärdas. Det vore mer rimligt att beskatta utsläppen från förbränningen och inte själva bränslet. Detta skulle även stimulera utvecklingen av reningsteknik och belöna de som investerat för att förhindra miljöpåverkande utsläpp. Skulle import av fossila bränslen kunna reduceras genom torveldning vore det eftersträvänsvärt. Torven kan skapa arbetstillfällen på de platser där skördande av torv är möjligt och skulle kunna utgöra en viktig sysselsättningsfaktor på landsbygden.

3 Energianvändning

3.1 Energieffektivisering

Energieffektivisering har en betydande potential inom både transport, industri och den offentliga sektorn, vilket måste utnyttjas. Det är ofta samhällsekonomiskt lönsamt, då många åtgärder kan genomföras till ett lägre pris än vad ny elproduktion skulle ha kostat. Dessutom är miljöeffekten större när utsläpp minskas till följd av ett lägre energibehov än när det sker via renare framställning. Ur ett resurs- och konkurrensperspektiv är det en självklarhet att använda resurserna på ett så effektivt sätt som möjligt. Att ligga i framkant har därmed en konkurrensfördel. För basindustrin i Sverige, som till övervägande del består av energiintensiv verksamhet, är just energieffektivisering av stor betydelse med potential för betydande kostnadsbesparingar. Genom att använda mindre energi per producerad enhet stärks industrins konkurrenskraft. För den offentliga sektorn är det viktigt att sträva efter en energieffektiv verksamhet genom upphandling av ny, innovativ och energieffektiv teknik inom alla led, från produktion till slutanvändning.

4 Elinfrastruktur

Svensk basindustri, företag i sin helhet och hushåll är beroende av tillförlitliga elleveranser till konkurrenskraftiga priser. Det är dessutom av största vikt att Sverige stärker sin konkurrensfördel gentemot övriga Europa gällande reglerkraft, prisbild och tillförlitlighet. Vi ser nu en kraftig utbyggnad av förnybar energi i Europa och dess negativa påverkan på de totala energipriserna och den fluktuerande obalansen i elnäten. Dessutom är investeringskostnaderna enorma. Osäkerheten på den europeiska energimarknaden är stor angående det totala investeringsbehovet, vem som i slutändan får betala och vad det får för konsekvenser för europeisk konkurrens. Kapacitetsbristen i elnäten har blivit än mer påtaglig som en följd av att städerna växer utan att elnäten samtidigt förstärks och moderniseras i motsvarande takt och där eftersatt elnätsmodernisering drabbar såväl näringslivet som hushållen. Ett generellt problem jämte detta, som numera återfinns inom i praktiken nästan all tillståndsgivning i Sverige, är alltför långa väntetider. Att erhålla tillstånd för utbyggnad av elnät kan dröja 10–12 år. Dessa brister har lett till problem för företag runt om i Sverige. Investeringar har uteblivit, arbetstillfällen har uteblivit och skatteintäkter har gått förlorade. Det utgör ett stort hinder för den samhällsutveckling som är önskvärd för att kunna nå fossilfrihet genom elektrifiering. Något som förväntas öka elförbrukningen avsevärt och där även utbyggnad av överföringskapacitet i högre grad måste gå i samklang med samhällsplaneringen. För att säkerställa tillförlitliga elleveranser till konkurrenskraftiga priser finns behov av att framtida elnätregleringar i högre grad öppnar för innovation och tydligare incitament för investeringar kopplat till att stärka driftssäkerheten.

4.1 Elområden

Sedan den 1 november 2011 är Sverige indelat i fyra olika elområden. Bakgrunden till denna indelning är en anmälan från Dansk Energi till EU-kommissionen efter att exporten

av elenergi stundtals begränsats från Sverige till Danmark. De största farhågorna vid införandet av dessa elområden var att prisbilden i de olika områdena skulle snedfördelas med kraftigt höjda energipriser i elområde fyra där ett stort produktionsunderskott av el föreligger. Efter de första åren med flera elområden kan konstateras att prisskillnaderna inte blivit så stora som befarades innan, men det innebär samtidigt en mer utsatt situation för elintensiva industrier och elkonsumenterna. Denna förändring innebär även att södra delen av Sverige i elområde fyra får finansiera investeringarna i större omfattning än tidigare genom högre elpriser. Detta eftersom då elpriset i elområdet överstiger systempriset tillfaller denna extraintäkt Svenska kraftnät för att användas till nätinvesteringar, vilket kallas för kapacitetsavgift. Detta är något som inte varit fallet tidigare, då det finansierats solidariskt.

I Energimarknadsinspektionens rapport ”Utvärdering av effekterna av elområdesindelningen” konstateras även att det är ovanligt att enskilda svenska elområden utgör egna prisområden. Vid tidpunkten för den rapporten hade elområde ett och två inte utgjort ett eget prisområde under någon del av tiden alls sedan elområdesindelningen. För elområde tre handlade det om ett fåtal timmar som utgjort ett eget prisområde. Mest påtagligt är det däremot för elområde fyra som utgjort ett eget prisområde 2,7 procent av tiden. Där finns ett strukturellt underskott av produktion sedan nedläggningen av Barsebäck, och detta straffas företag och hushåll i södra Sverige för ekonomiskt. Under sommaren 2020 blev prisskillnaden än mer påtaglig då spotpriset var nästan tio gånger högre i södra Sverige jämfört med systempriset – en prisskillnad som aldrig varit så stor sedan områdesindelningen. Systemet för elområdesindelningen bör ses över.

4.1.2 Tillståndsprocesser för elnät

Bristande överföringskapacitet är ett alltmer tilltagande samhällsproblem och framförallt då elektrifieringen nu tilltar. Det tar även idag alltför lång tid att bygga ut elnäten för att komma tillrätta med det. Det kan dröja uppemot 10–12 år för tillståndsprocesserna vid elnätutbyggnad. Med anledning av det antog riksdagen nyligen ny lagstiftning på området som ska kunna korta processen med ca två år, något som får anses vara ett nödvändigt första steg, men som är långtifrån tillräckligt. En rimlig målsättning i det fortsatta arbetet är att kunna nå en halvering av de befintliga ledtiderna. Med anledning av det anser vi att riksdagen ska tillkännage för regeringen att man ska återkomma med ytterligare förslag för att korta tillståndstiderna.

4.1.3 Tillståndsprocesser för elnät – förenkla för förstärkning av elnätet

Vid etablering av nya elledningar är det idag en robust prövning med en omfattande miljöprövning. Det är även fallet när behov föreligger av att göra mindre omfattande förändringar, vilket bidrar till de långa ledtider vi nu ser i dag. En potential i att ytterligare minska tiden i tillståndsprocesserna vore att förenkla ytterligare när det gäller förtydligande om att ge undantag från krav om nätkoncession för verksamheter som redan har miljöprövats. Med anledning av det anser vi att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den bör tydliggöra undantaget för redan miljöprövade verksamhetsområden.

4.1.4 Tillståndsprocesser för elnät – ledningsrätt

Idag kan vissa delar av ledningsförrättningen påbörjas innan koncessionen har beviljats, men det kräver att den som ska bevilja koncessionen medger det. En ytterligare potential kring att korta tillståndsprocesserna ligger i att slopa just ett krav om ett sådant medgivande. Man skulle kunna påbörja förberedande arbetsmoment som inte innefattar markägarkontakter innan koncession erhållits. Med anledning av det anser vi att riksdagen ska tillkännage för regeringen att kravet på medgivande från den som ska bevilja koncessionen för att inleda förrättning om ledningsrätt ska tas bort.

5 Elmarknad

Under lång tid har det svenska kraftsystemet präglats av en hög elkvalitet och god driftsäkerhet, vilket är en följd av en robust produktionsapparat och goda marginaler gällande överföringskapacitet. Tyvärr har detta kommit att äventyras allt mer på senare år, då energipolitiken utvecklats i en mer ideologisk än pragmatisk inriktning och tilltron närapå uteslutande är till väderberoende kraft. Under 2016 slöts en energiöverenskommelse mellan fem av riksdagens partier. Sverigedemokraterna valde att ställa sig utanför då överenskommelsen på det stora hela saknade lösningar på dagens och framtidens problem för Sveriges energisystem och elmarknad. Partierna kringgick helt orsakerna till dagens energimarknadskris och föreslog mer av det som orsakade krisen från första början, nämligen marknadssnedvridande subventioner till elproduktion som marknaden inte har efterfrågat. Bedömningen gjordes även att det i det korta perspektivet inte fanns skäl att ändra på den befintliga marknadsmodellen. Detta är något som vi delvis kan instämma i även om nuvarande marknadsmodell har uppvisat brister i att tillföra produktion som överlag överensstämmer med landets säsongsmässiga variationer, vilket även leder till ett fortsatt behov av en effektreserv.

Det grundläggande problemet har varit och är att jämte elmarknaden har subventioner i olika grad förekommit både med skattemedel, med skatterabatter och genom elcertifikatssystemet, vilket gjort att det inte är riktiga prissignaler som drivit fram investeringar i produktionsanläggningar. Detta har satt marknaden ur spel då det för många aktörer inte har varit det underliggande elpriset som legat till grund för deras investeringsbeslut. Det är viktigt att säkerställa att erforderlig produktionskapacitet finns i händelse av extrema förhållanden och att förutsättningar skapas för att driva fram marknadsbaserade investeringar i sådan elproduktion. Eventuella styrmedel eller marknadsmodeller bör framledes utformas för Sveriges stora utmaning, de säsongsmässiga variationerna, vilket idag inte är fallet.

Problem finns med att klara elförsörjningen under vintern då Sverige numera har ett underskott i kraftbalansrapporterna. Detta samtidigt som storstadsregionerna möter en alltmer tilltagande elbrist då överföringskapaciteten inte är tillräcklig, något som riskerar att äventyra bostadsprojekt, företagetableringar och utbyggnad av elektrifierad kollektivtrafik. Inget i den nuvarande överenskommelsen verkar i en riktning för att motverka denna utveckling, utan istället är det snarare tvärtom. Med anledning av detta bör en ny parlamentarisk utredning tillsättas för att se över den långsiktiga energiförsörjningen och ha som mål att Sveriges energiförsörjning ska upprätthålla en hög internationell konkurrenskraft och driftssäkerhet, samtidigt som beroendet av fossila kraftkällor, även i form av import, minimeras. Med anledning av detta anser vi att en

elmarknadsöversyn behöver genomföras för ett mer kostnadseffektivt elsystem, vilket långsiktigt ska bidra till att säkerställa ett robust och leveranssäkert kraftsystem för hushållen och näringslivet.

5.2 Borttagen skattereduktion för mikroproducenter

Regeringen har sedan tidigare infört en form av nettodebiteringssystem, eller vad som kom att kallas skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el, där producenter ska få en skattereduktion som motsvarar två gånger den energiskatt som belöper på den mängd el som mikroproducenten matat in på elnätet upp till 30 000 kWh. Detta i den mån denne gjort motsvarande uttag från nätet. Inledningsvis innebär denna reform modesta kostnader i statsbudgeten. 20 miljoner kronor budgeteras skatteutgiften till årligen. På sikt riskerar detta dock att bli kostsamt och får dessutom till följd att elproducenter som verkar på affärsmässig grund får en reducering på intäktssidan. Införandet av detta system är till synes uteslutande kopplat till att främja solceller. Ett väsentligt problem gällande solceller är den oregelbundna produktionen i och med att kraftkällan är beroende av solljus. Detta medför att solceller producerar mycket lite el under vinterns mörka och kalla månader.

I princip styrs flödena av elkraft över nationsgränsen av temperaturen. Överkapacitet exporteras på sommarhalvåret och import av el sker på vintern. På sommaren begränsas dessutom produktionen genom att underhåll planeras in, lagring av vatten sker i magasinerna och att vissa anläggningar helt stängs av. Detta innebär i praktiken att alla subventionspengar till solkraft är en ren samhällskostnad. Solceller producerar som bäst från maj och några månader framåt, i princip ingenting årets mörkaste och kallaste månader. Vad detta innebär är att solceller inte kan ersätta någonting annat i energisystemet då vi ändå måste ha kapacitet att möta efterfrågan på effekt de dagar på året då efterfrågan är som högst. Dessa dagar infaller just när det är som mörkast och kallast. Detta medför att investeringar sker i dubbel kapacitet, vilket knappast kan betraktas som vare sig miljövänligt eller samhällsekonomiskt. Miljövänlighet måste också innebära resurseffektivitet. Under andra förhållanden, i andra delar av världen, kan solceller komma till sin rätt. Detta kan till exempel gälla där det finns hög solinstrålning samtidigt som energin används till kylning, alltså att efterfrågan är som störst när solen skiner. I Sverige är förhållandet dock det omvända för energisystemet som helhet.

5.3 Ta bort anvisningsavtalen

Alltsedan omregleringen av den svenska elmarknaden har en relativt stor andel av elkunderna inte gjort något aktivt val för sina energileveranser och i stället fått ett anvisat elavtal. Problemet med dessa elavtal är att de i de flesta fall är dyrare än genomsnittet. Under hösten 2016 lade regeringen fram en proposition kring anvisade elavtal. Ändringarna i den gällde dels systemet med anvisad elleverantör, dels innehållet i elleverantörernas fakturor. Förslaget syftade till att säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäliga villkor, att minska andelen kunder med anvisade elleverantörer och att öka kundaktiviteten på elmarknaden. Dessa nya regler trädde i kraft den 1 april 2017. Sedan dess har andelen anvisade elavtal fortsatt att minska; däremot har det inte hänt särskilt mycket med skillnaden i pris för de anvisade elavtalen. Fram till sommaren 2018 minskade prisskillnaden avsevärt, och de anvisade elavtalen var billigare i

jämförelse med det rörliga elpriset och andra avtalstyper. Därefter har prisskillnaden snabbt ökat och de anvisade elavtalen återigen blivit dyrare. Med anledning av detta anser vi att riksdagen ska tillkännage för regeringen att anvisningsavtal bör tas bort.

6 Energiforskning

Ambitionen med energiforskningen ska vara att reducera Sveriges beroende av fossila bränslen och att utveckla den inhemska energiindustrin. På längre sikt kommer inte subventioner till enskilda energislag att lösa några problem; miljövänliga och förnybara energislag måste alltså kunna hävda sig själva på marknaden. Sett utifrån att kärnkraften står för nästan hälften av vår elförsörjning så har det statliga stödet till forskning på kärnteknikområdet under lång tid varit ytterst blygsamt. För att kunna uppnå ny, modern och ännu mer säker kärnkraft i Sverige behövs också en hög nationell kompetens och för detta behövs ökat stöd till kärnkraftsforskningen. Vi vill därför satsa på en statligt finansierad forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft med syftet att kunna återanvända det använda kärnbränslet. Framtiden kräver ren energi till rimliga priser och i det perspektivet måste forskningen på detta område prioriteras.

Mattias Bäckström Johansson (SD)

Tobias Andersson (SD)

Eric Palmqvist (SD)

Josef Fransson (SD)